Ярослава Григошкіна
ORCID: 0000-0003-2180-0800

УДК 811.111+811.161.2]’373.43’367.334’373.45’42
DOI: 10.31558/1815-3070.2024.48.12

АБРЕВІАТУРА *VIP* В УКРАЇНСЬКОМУ Й АНГЛІЙСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ (КОРПУСНИЙ ПІДХІД)

У статті розглянуто особливості функціонування лексеми VIP в українській та англійській мовах, визначено її статус серед видів скорочень, встановлено частотність використання у текстах медійного дискурсу. Матеріал дослідження відібраний із сучасних мовних корпусів: ГРАК-17 – для української мови, enTenTen21 – для англійської, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

У дослідженні уточнено статус лексеми VIP у англійській та українській мовах, виявлено, що в англійській – це ініціальна абревіатура, а в українській — акронім, що пояснюється різними підходами до вимови. Використання абревіатур має більше переваг, ніж недоліків. При перекладі поняття «графічне скорочення» англійською правильним варіантом є застосування терміна «graphic abbreviation», а не «graphic shortening». Аналіз етимології показав, що в українській мові VIP є активно вживаним запозиченням, а в англійській – одиницею власної лексики.

VIP виконує аналогічні функції в обох мовах, здебільшого виступає означенням і додатком. Значний деривaційний потенціал абревіатури вказує на різницю у процесах словотворення: в англійській мові похідні форми утворюються активніше через більш тривале існування терміна. В українському медійному дискурсу VIP здебільшого асоціюється з високим статусом осіб, хоча іноді може набувати негативної конотації. Варіативність правопису цього терміна зумовлена різницею в мовній компетенції користувачів. Емпіричний матеріал із мовних корпусів виявив спільні риси у функціонуванні, відмінності у статусі й деривaційному потенціалі VIP в українській та англійській мовах.

Ключові слова: *абревіатура, акронім, ініціальна абревіатура, графічне скорочення, словотвірний потенціал, лексема, мовний корпус, ГРАК-17, enTenTen21, етимологія, медійний дискурс, переклад.*

1. Постановка наукової проблеми та її актуальність. Лексична система мови невпинно розвивається, реагує на життя суспільства утворенням нових значень, слів, актуалізацією у вжитку певних лексичних одиниць або їх зникненням, запозичує модні слова і словоформи, адаптує їх до своїх норм. Українська мова відзначається чималою кількістю синонімічних найменувань на позначення важливої людини: *важлива особа, пан, особливий гість, В.І.П., вельми іменита особа, vip / VIP, vip-гість, vip-персона, віп-персона*, а також має стилістично марковані лексеми на кшталт *цабе, вишкварка, маця, шляхтич*. Тим не менш, наявність питомої лексики, як нейтральної, так і стилістично забарвленої, не зменшує використання запозиченої лексики. Стаття присвячена лексемі *VIP*, з’ясуванню її деривaційного потенціалу, особливостей її функціонування в українській та англійській мовах. Наразі у медійному дискурсі часто вживаються скорочення, у тому числі *VIP*, проте досі залишається не визначеним, до якої групи скорочень його зараховувати, та чи однаковий термінологічний статус ця лексема матиме у двох лінгвопросторах.

© Григошкіна Я., 2024. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Абревіація залишається характерною ознакою сучасного англомовного комунікативного простору (Crystal 2018: 120), відображаючи його динамічність і прагнення до лаконічності, продуктивним способом словотворення (Boichuk 2021; Volkova 2023; Головня 2021: 132). Сучасна лексика дедалі частіше збагачується новими акронімами, серед яких особливу увагу заслуговує термін *AWA* (‘a woman’s assessment’). Цей неофіційний термін позначає ретельний аналіз жінкою біографії потенційного партнера, що є невід’ємною частиною прийняття рішення про розвиток стосунків. Проте, як підкреслює автор дослідження «Acronyms Galore: The ABC’s…», успіх стосунків залежить не лише від результатів такого аналізу, а й від інших важливих факторів, таких як кохання, взаєморозуміння та здатність до співпраці (Gipson 2022: 25, 27).

Новому явищу у словотворі, так званим комбінованим формам (англ. *Combining Forms* (CFs)) присвячена праця Елізи Маттіелло (Mattiello 2022). Йдеться про одночасне застосування кількох прийомів словотворення, при цьому “абревіація” відіграє важливу роль у формуванні неологізмів. Дослідниця виокремлює 4 типи комбінованих форм, і в одному з них «абревіації» відведене почесне місце: скорочені комбіновані форми (*abbreviated CFs*). Нова тенденція у граматиці англійської мови отримала назву перехідної морфології (англ. Transitional Morphology). Зміни відбуваються і в системі української граматики, зокрема призводять до «активізації компресивного словотвору (скорочення, абревіації тощо)» (цитую за: (Загнітко 2014: 359). Не виявленим дотепер залишається коефіцієнт продуктивності цього виду словотворення, як і ступінь адаптації запозичених скорочень.

Актуальність роботи зумовлена лінгвістичними та соціокультурними чинниками. По-перше, всебічність та популярність: графічні скорочення стали невід’ємною частиною письмової комунікації і широко застосовуються в науковому, рекламному, політичному, спортивному, туристичному дискурсах, а також у соціальних мережах. Отже, охоплюють як офіційне, так і неофіційне спілкування. По-друге, їх орфографічна, семантична трансформація та функціонування ще не були предметом ґрунтовних досліджень. По-третє, скорочення швидко підлаштовуються до сучасних комунікаційних потреб і віддзеркалюють актуальні тенденції у мові, наприклад, економію мовних зусиль. По-четверте, лексичне значення абревіатур актуалізує певні семантичні категорії, об’єкти, реалії й явища, навіть слугує для характеристики людей та їхньої поведінки. По-п’яте, застосування лінгвістичних корпусів як джерел емпіричного матеріалу великого обсягу дозволяє здійснити всеохопний аналіз у реальному мовному середовищі. Шосте, аналіз акроніма в зіставному аспекті уможливлює виявлення мовленнєвих і культурних відмінностей у його сприйнятті та вживанні різними мовними етносами. Сьоме, пропоноване дослідження може стати підґрунтям для розробки нових підходів у вивченні абревіатур.

2. Аналіз досліджень проблеми. Акроніми, ініціали, абревіатури виникають надшвидкими темпами (Mattia 2003: XI). Випадково чи ні, збіг форм нових скорочень з питомими лексемами спричинює енантіосемію з метою створення

комічного ефекту, бажання вирізнитися блискучим розумом і креативністю. Цікавим випадком лексичної полісемії є значення іменника *power* ‘влада, сила’, що графічно подається як акронім *POWER* (People Organised and Working for Economic Rebirth) – ‘люди, які організовані і працюють для економічного відродження’ (Mattia 2003: XII). Така багатозначність підтверджує динамічність мовної системи, її здатність до адаптації нових соціокультурних реалій. Слід зазначити, що подібні випадки полісемії часто спричинюють труднощі у класифікації. Явища, які за формальними ознаками нагадують акроніми, насправді можуть бути результатом злиття кількох морфем (англ. *blends*) (Hauptman 1993: 35). З розвитком різних напрямів науки і техніки, доступу до інформації, розповсюдженням спілкування у медійному дискурсі виникають нові поняття і абревіатури, що їх позначають. Зацікавленість дослідників словотвірною компресією підкріплюється все більшою кількістю видань словників з термінами-абревіатурами за різними сферами діяльності (див. Gipson 2022; Scarfone 2010; Kathleen 2004; Mattia 2003; Hauptman 1993). На матеріалі релігійної лексики підтверджено продуктивність абревіації в англійській мові як більш економної заміни композитам (Boichuk 2021: 14, 16). Також були розглянуті скорочення в авіаційній лексиці, у роботі акцентовано значущість усвідомлення правильного смислу кожного компонента скорочення для перекладу термінів (Головня 2021: 139).

Здебільшого в наукових розвідках скорочення згадуються побіжно або висвітлені стисло. Наприклад, ніяких супровідних скорочень на кшталт *c*. або *стор*. при зазначенні номерів сторінок у наукових журналах (Thompson, 2018: 23). На матеріалі акронімів медичного дискурсу заохочують до обережного поводження з абревіатурами, обмеженим їх використанням, потребі у поясненні і написанні повної форми акроніма в тексті статті (Soyer 2018: 590). У публікації теоретичного характеру висловлене припущення про значний словотвірний потенціал абревіатур, однак різноманіття скорочень в англійській мові необґрунтовано зводиться всього до двох способів – абревіації і відсікання (англ. *clipping*) (Hlukhovs’ka 2017: 61–62). Незважаючи на певний інтерес дослідників до феномену абревіації, питання про комплексне вивчення такого поширеного скорочення як *VIP* залишається відкритим, що робить подальші дослідження у цій галузі актуальними.

Об’єктом дослідження виступає лексема *VIP* в українській та англійській мовах, **предмет** дослідження – модель словотворення, до якої належить обране скорочення, етимологія обраної лексичної одиниці, особливості функціонування у двох мовах. Дослідження спрямоване на комплексний аналіз лексико-семантичних та словотвірних особливостей лексеми *VIP* з метою визначення типу абревіатури, до якого лексема належить в англійській та українській мовах, встановлення етимології лексеми та словотворчої продуктивності на сучасному етапі розвитку мов. Досягнення мети зумовлено низкою **завдань**:

1) розкрити сутність словотвірних моделей (на кшталт графічного скорочення, абревіатури, акроніма, ініціальної абревіатури) для встановлення приналежності *VIP* до однієї з них;

2) з'ясувати типи походження *VIP* в англійській та українській мовах на основі даних етимологічних словників;

3) зіставити словотвірний потенціал *VIP* у двох мовах, поширені та непоширені моделі з компонентом -*VIP*-;

4) уточнити частотність функціонування обраної лексичної одиниці;

5) визначити поширені та непоширені варіанти скорочення *VIP*.

Емпіричний матеріал відібраний із двох мовних корпусів, що вважаються надійним джерелом для проведення лінгвістичного аналізу: застосування корпусу у процесі дослідження дає можливість отримати результати, які демонструють «реальне використання мови» у медійному дискурсі («ГРАК-17. Глосарій термінів»). Для пошуку лексеми *VIP* в українському лінгвопросторі звертаємося до генерального регіонально-анотованого корпусу ГРАК-17, що функціонує на платформі NoSketchEngine, та корпусу англійської мови English Web 2021 (enTenTen21) на базі SketchEngine (ГРАК-17; English Web 2021).

За одиницю дослідження взята *VIP* як окрема лексема та компонент складних слів / словосполучень. Наприклад, в українській мові (далі – укр.): *VIP-обіди, VIP-меблі, VIP-фуршети, VIP-уболівальники, VIP абонемент, VIP персони, VIP кімната*. В англійській мові (далі – англ.): *a VIP client* 'vip клієнт', *VIP visitors* 'VIP глядачі, відвідувачі', *VIP guests* 'VIP гості', *VIP section* 'VIP зона', *VIP status* 'VIP статус', *VIP tour* 'VIP тур', *VIP cars* 'VIP автомобілі'.

У процесі дослідження використані загальнонаукові **методи** (аналізу, синтезу, описовий метод), лінгвістичні – автоматизований метод суцільної вибірки в мовних корпусах, статистичний аналіз для обчислення частоти вживання *VIP* та його похідних, словотвірний аналіз для відбору лексем за наявністю компонента *VIP* у їх морфемній структурі разом із конкордансним аналізом контекстуального вживання лексеми в переліку прикладів, а також перекладацький аналіз при виборі найкращого еквівалента для точної передачі значення.

Наукова новизна цієї статті полягає в комплексному порівнянні статусу, етимології й використання абревіатури *VIP* в українській та англійській мовах на основі аналізу матеріалу корпусів, зокрема enTenTen21 та ГРАК-17. У дослідженні встановлено семантичні варіації скорочення, виявлено його контекстуальні значення, стилістичні особливості використання в різних регістрах і типах текстів. Увагу привертає його вплив на формування мовних норм і культури спілкування. Також новим є порівняння частотності та функціональної ролі цієї абревіатури в лінгвістичних системах, що дозволяє глибше зрозуміти механізми міжмовної трансформації акронімів та їх залучення в мовний ужиток.

Теоретична і практична цінність отриманих результатів охоплює можливість використання в навчальному процесі при викладанні порівняльної лексикології української й англійської мов, історії англійської мови новітнього періоду, створенні навчальних матеріалів зі словотвору, застосуванні пропонованої комплексної моделі дослідження інших скорочень. Дослідження акроніма *VIP* уможливлює виявлення різних функцій акронімів у мовних системах, зокрема їх роль у висвітленні соціального статусу та створення нових дериватів, які

охоплюють різноманітні сфери життєдіяльності людини (побутову, культурну, науково-технічну, соціальну), а також у збереженні мовної економії. Пропонована робота дозволяє краще розуміти, як лексичні одиниці на кшталт обраної абревіатури виконують комунікативні функції, таким чином полегшуючи обмін інформацією в сучасному соціокультурному просторі. Проведений аналіз поглиблює розуміння механізмів адаптації запозичених акронімів, розкриває граматичні, семантичні і стилістичні характеристики абревіатури *VIP*, а також розширює теоретичні уявлення про перебіг сучасних словотвірних процесів в англійській та українській мовах. Практична цінність набутих результатів полягає у покращенні мовної діяльності перекладачів, контент-менеджерів, редакторів, авторів онлайн-публікацій шляхом розуміння граматичних і лексичних особливостей абревіатури для точнішого відтворення значення у міжкультурному середовищі. Дані про частотність використання акроніма в сучасних медіа створюють підґрунтя для укладання актуальних мовних рекомендацій щодо правильного використання абревіатур у текстах різних жанрів. Практична значущість проведеного дослідження акроніма *VIP* як частини масової культури передбачає можливість прогнозування розвитку мовних тенденцій в українському та англійському лінгвопросторах, еволюції форм абревіатур зокрема.

3. Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження.

3.1. Термінологічне різноманіття скорочень у мовах дослідження.

3.1.1. Усі слова належать до певного «класу слів, синтаксичної категорії», тобто частини мови (Plag 2018: 8). За методом сегментації і класифікації (визначення Л. Ліпки, по суті, морфемний аналіз) у структурі слова виявляють морфеми. Під морфемою розуміють найменший лінгвістичний знак (Lipka 1990: 68), найменшу значущу одиницю та мінімальний лінгвістичний знак (Plag 2018: 10, 20), найменшу значущу частину (Гороть 2015: 26; Andreichuk, Babelyuk 2019: 46), найменший елемент, що може вступати в нові поєднання (на відміну від слова, що є найменшим самостійно вживаним елементом: Bolinger 1948: 22), примітивний елемент з наявністю /відсутністю фонологічних характеристик (Embick 2015: 1, 7). У межах слова виокремлюють основу (цьому відповідає англ. *base*, але не *stem*), частину, до якої приєднуються афікси; якщо основу не можна розділити на подальші морфеми, то це – корінь, неподільна центральна частина слова (Plag 2018: 11). Існують різні підходи до класифікації морфем: різнобічний і ґрунтовний підхід виявлені в працях на матеріалі української мови (цит. за (Гримашевич 2023: 23–31)). По два типи морфем виокремлюються в англійськомовних студіях: 1) лексичні (також називають семантичними, що відповідає англ. *lexical, semantic morphemes,* натомість у книзі Д. Ембіка пропонована назва – *root morphemes* ‘кореневі морфеми’ (Embick 2015: 7)) та 2) граматичні / функціональні* (правомірність вживання прикметника *функційні* при перекладі може бути предметом подальшої наукової розвідки), ідентичних англ. *grammatical, functional* (Lipka 1990: 68; Embick 2015: 32). Така класифікація ґрунтується на призначенні морфем – для передачі семантики чи вираження граматичних показників. Розподіл морфем на вільні та зв’язані (англ. *free* and *bound*) зумовлений можливістю незалежного від інших морфем використання або,

навпаки, разом з іншою морфемою (ця класифікація зустрічається найчастіше у наукових студіях (Lipka 1990: 70; Embick 2015; Andreichuk, Babelyuk 2019: 37). У переважній більшості випадків в українському медійному дискурсі лексема *VIP* виступає іменником, що містить лише вільну кореневу морфему, і виконує різні синтаксичні функції у реченні (головні та другорядні (див. п. 4.3), а також є компонентом складених слів (див. п. 4.4).

У мовознавстві наразі функціонує декілька понять на позначення скорочення як словотвірного прийому формування нової лексики, зокрема це поняття *графічне скорочення* (його еквівалент при перекладі англійською уточнений нижче: використання ‘graphic shortening’ ставимо під сумнів, див. п. 4.1.2), *абревіатура* ‘abbreviation’, *ініціальна абревіатура* ‘initialism, alphabet abbreviation’, *акронім* ‘acronym’, *бекронім* ‘backronym’, а також терміни англомовного простору: *clipping* (коли скорочена версія слова виступає представником цілого слова, також називається *truncation*); *blend* ‘злиття, скорочене поєднання на основі орфографії’ (Plag 2018: 13).

3.1.2. Найпоширенішою лексемою на позначення словотвору шляхом скорочення слова / слів є *abbreviation* ‘абревіація’ (за даними англійськомовного корпусу кількість слововживань – 263371). В англійській мові *абревіація* з 15 століття позначає назву процесу і його результат, а з 16 століття – скорочене слово (*abbreviation* in «Historical Thesaurus in OED»). Натомість в українській мові *абревіація* – це процес і назва виду словотвору, результатом якого є *абревіатура*, що тлумачиться як «1) складноскорочене слово, утворене з початкових складів або з перших літер слів словосполучення; 2) знаки скорочення нотного письма» («ВТССУМ»). Розмежування ознак ‘процес скорочення’ та ‘результат скорочення’ у значенні двох лексем української мови (на відміну від поєднання цих сем у значенні англійського слова *abbreviation*) призводить до меншої кількості їх вживань у порівнянні з англійським аналогом. Компонентний аналіз семантики одиниць, що аналізуються, дозволяє використовувати лексему *абревіатура* як спільну назву для ідентичних понять в англійській й українській мовах на позначення скороченого слова.

Еквівалентом українського *графічного скорочення* виявляється *graphic abbreviation* в англійській мові, але не *shortening*. Цей нюанс необхідно брати до уваги при перекладі з англійської українською мовою. У ВТССУМ не виявлено визначення для графічного скорочення, у матеріалі освітньої платформи зазначається їх відмінність від абревіатур, зокрема повна вимова і скорочена форма лише в писемному мовленні («Дискурс»). Інтерпретація *графічного скорочення* залишається відкритою. В українській мові узагальненою назвою (гіперонімом) для абревіатур, ініціальних абревіатур, акронімів та інших видів слугує поняття *скорочення*.

В англомовному середовищі загальною назвою (гіперонімом) для різних скорочень є абревіатура ‘abbreviation’, саме цю лексему знаходимо в дефініціях до їх видів. Наприклад, англ. *acronym* (укр. *акронім*) називають такий «особливий вид абревіатури фрази, що вимовляється як слово» і формується з перших літер інших слів або злиттям слів (Baby 2020: 6). Деякі акроніми пишуть

з великої літери, а деякі – з малої. Наприклад, *AWOL* утворилося від вислову військових ‘Absent Without Official Leave’ – відсутній без поважної причини; *LEM* ‘Lunar Excursion Module’ – місячний екскурсійний модуль під час американської програми Аполло (Baby 2020: 14, 40); *DARPA* ‘Defense Advanced research Projects Agency’ – Агентство провідних оборонних дослідницьких проєктів, *DIMS* ‘Digital Identity Management Service’ – Служба управління цифровою ідентифікацією, *DOC* ‘U.S. Department of Commerce’ – Міністерство торгівлі США, *EPAL* ‘Enterprise Privacy Authorization Language’ – мова авторизації конфіденційності на підприємствах, *FAR* ‘Federal Acquisition Regulation’ – Федеральний закон про державні закупівлі, *IPA* ‘Initial Privacy Assessment’ – Початкова оцінка конфіденційності, *NAP* ‘Network Access Protection’– Захист доступу до мережі (Scarfone 2010: 6, 8, 12, 15). Маленькими літерами (або власну назву з першої великої літери) пишемо такі акроніми, як: англ. *nimby* ‘not in my back yard’ зафіксоване у 1980 році як скорочення вислову *не у моєму дворі*; *scuba* ‘self-contained underwater breathing apparatus’ виникло у 1952 році від виразу *автономний підводний дихальний апарат*; *Siri* ‘Speech Interpretation and Recognition Interface’ Siri – Інтерфейс інтерпретації та розпізнавання мови (Baby 2020: 48, 56, 60; «Online Etymology Dictionary»).

Приклади, коли складно провести межу між акронімом, абревіатурою або іншими скороченнями, відносять до змішаного типу і називають «незручними випадками» (Crystal 2018: 120).

3.1.3. Використання абревіатур зумовлено низкою чинників, деякі з них дають переваги користувачам:

1) акцент на новому в повідомленні й полегшення його сприйняття шляхом мінімалізації мовних зусиль як у писемному, так й усному мовленні, завдяки пропуску вже відомої інформації. Це особливо важливо, коли скорочена до форми абревіатури інформація довга або складна, щоб «дозволити слухачам сфокусуватися на новій, а не “перетравлювати” зайвий матеріал», втрачаючи розуміння суті повідомлення (Crystal 2004: 303);

2) реалізація тенденції мовної економії в умовах обмеженого часу. Абревіатури набувають особливої актуальності в дискурсивних практиках, де пріоритет надається економії мовних засобів та швидкості передачі інформації, вони будуть доцільними у новинах та репортажах для лаконічного викладу матеріалу (Crystal 2018: 120);

3) точність і лаконічність формулювання;

4) стислість викладу складних емоцій та ідей;

5) уособлення приналежності до певної соціальної / професійної групи;

6) культурний маркер, що відображає певні цінності або досвід суспільства;

7) прояв креативності й самовираження як реакція на поточні явища та ідеї.

До недоліків уживання графічних скорочень можна віднести необізнаність цільової аудиторії та ймовірність багатозначності деяких з абревіатур, що спричинює непорозуміння у комунікації.

4.2. Походження лексеми *VIP* та її сучасний статус. Уточнення генезису лексеми допоможе визначити її статус. За даними етимологічного словника, *VIP*

(та його варіант *V.I.P.*) в англійській мові є власною лексемою, іменником за частиномовною приналежністю, що виник у 1933 році як ініціал від *very important person* шляхом поєднання перших літер і набув популярності після Другої світової війни («Online Etymology Dictionary»). Також поряд із назвою *ініціальної абревіатури* у дужках зазначається поняття *акронім*. Це означає, що варіант VIP вважатиметься акронімом, якщо буде вимовлятися як слово, проте у тлумачних словниках англійської мови подається однакова для британського й американського варіантів транскрипція [ˌviː.aɪˈpiː] («Cambridge Advanced Learner's Dictionary»; OED). Таким чином, в англійській мові *VIP* належить до ініціальної абревіатури.

Варіант *V.I.P.* навіть графічно підкреслює виокремлену вимову, по літерам, отже, також є ініціальною абревіатурою. Який із варіантів буде продуктивнішим у письмових текстах, визначаємо за абсолютною частотою у корпусі enTenTen (див. мал. 1, 2).

Перші результати функції конкорданс у корпусі виявили велику кількість слововживань *VIP* (329621) завдяки відсутності обмеження у цьому запиті. Виявилося, у 95% *VIP* вживалося на сайтах щодо неофіційної або частково легалізованої у деяких країнах пропозиції у медійних текстах з яскравим емоційним забарвленням або стилістично зниженою лексикою, у зв'язку з чим відбір прикладів був ускладнений етичними міркуваннями та спричинив обмеження сфер використання у другому запиті (див. мал. 1). Наприклад, *the vip options* 'vip опції' (bly.com); *vip call girls number* 'vip дівчата за викликом' (wah.in) – в англійській й українській мовах вжиті *евфемізми* – слова або словосполучення для ввічливого позначення явищ та дій (Митько 2019: 52); *vip independent escorts* 'vip незалежний ескорт', *vip adult escorts girls* 'vip дорослі ескорт дівчата'; *to dance on the vip table tops* 'потанцювати на vip-стільницях', *a Vip escorts agaency* 'Vip ескорт-агентство'(url.org).

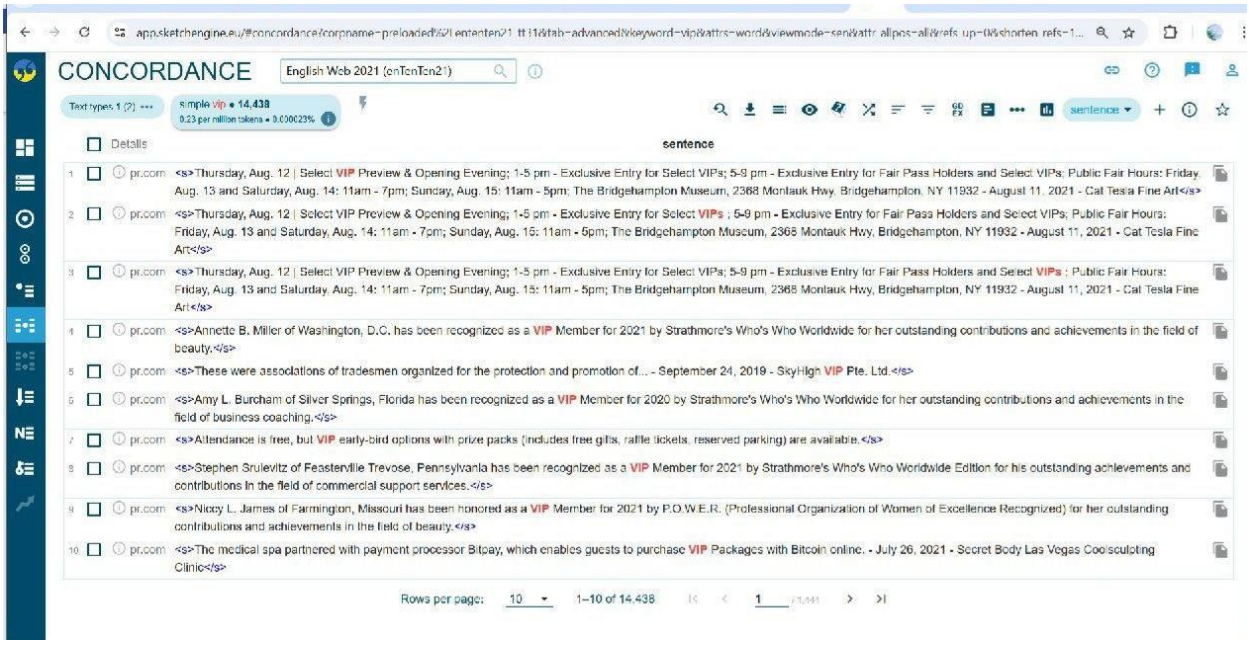

Малюнок 1. Частотність *VIP* в англомовному просторі за даними корпусу enTenTen21.

У писемному мовленні *VIP* є достатньо вживаним, що підтверджує абсолютна частота 14438 випадків (див. мал. 1). Натомість утричі меншу частотність використання в медійному просторі показало *V.I.P.* (5603) на малюнку 2:

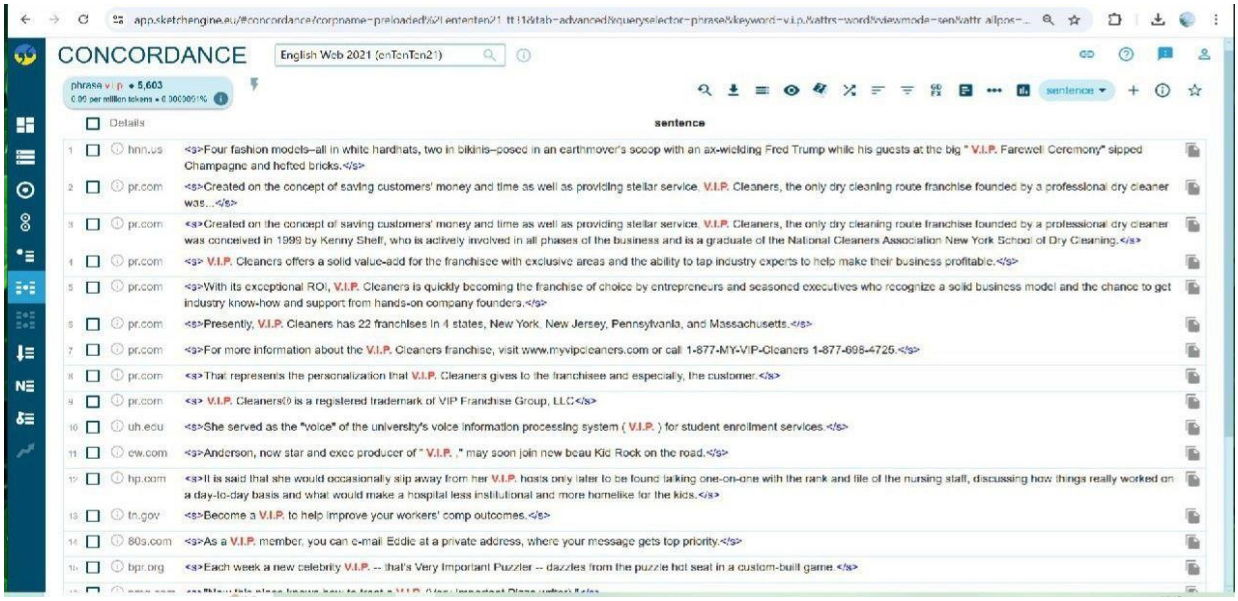

Малюнок 2. Частотність *V.I.P.* в англомовному просторі за даними корпусу enTenTen21.

Результати дослідження на основі корпусу enTenTen21 продемонстрували втричі ширше вживання варіанта *VIP*, ніж його графічного варіанта *V.I.P*. (див. мал. 1, 2).

Для української мови *VIP* є запозиченою з англійської лексемою, що у процесі адаптації набула нових варіантів, наприклад, *В.І.П., вельми іменита особа, vip* (нижній регістр). Інваріантна ознака у вихідному значенні про значущість особи збережена в українському лінгвопросторі (аналогічно мові оригіналу): англ. «The remaining vehicles include ambulances, mobile command posts, VIP transports and recovery vehicles equipped with cranes» (cbc.ca); «Despite all the difficulties, however, certain contacts are always important, and VIPs, such as high ranking businessmen, need not worry about being left without New Year gifts» (rt.com).

В англійській та українській мовах наразі спостерігається протилежна тенденція у сферах використання та появі стилістичної маркованості. Майже 85% вживань *VIP* в англійськомовних текстах припадає на особливі ‘туристичні’ послуги в країнах за межами Європи. Інколи суть повідомлення представляють завуальовано, вживаючи евфемізми, наприклад: «She was expert for vip clients»; «I have lots of experience with vip clients/ artists» (drdot.com). Натомість в українських онлайн-ЗМІ виявлено більш шанобливе ставлення до тих, кого відносять до *VIP*. В українських медійних текстах ця тематика майже не акцентується, що підкріплюється всього 16 прикладами, де *VIP* є компонентом складеного слова: *vip-проституція* (10), *vip-повії* і *vip-бордель* (по 3 слововживання).

4.3. Функціонування акроніма в письмовій мові. В українському лінгвістичному просторі *VIP* виконує функції підмета, додатка, рідше – означення та присудка:

1) підмета: «Абревіатура *VIP* розшифровується як “Валерій і Павло”» («Марина Лунченко: довіра, честь…» 2017); «VIP-АГІТАТОРИ РОКУ: Порошенко, Гройсман, Саакашвілі. Напередодні місцевих виборів на Прикарпатті почергово "висаджувався зірковий десант" із Києва» (Інтернет-газета «Фіртка» 2015);

2) присудка: «Кожен клієнт нашого ресторану – VIP» (Інтернет-газета «Високий замок»);

3) додатка: «Ми раді презентувати нашим дорогим гостям і жителям ЖК Park Avenue VIP новий інноваційний майданчик – парк Наук» (журнал «НВ» 2017); «Захід на 500 осіб відбудеться у неназваній локації з конференц-залою, холом, пресцентром, паркінгом, окремим входом для VIP, охороною і рамками-металошукачами на вході»; «Ви з Томом справді взяли VIP – місця на гру?» (Журнал «НВ» 2017);

4) означення: «На сторінці авіакомпанії МАУ в Facebook уточнили, що пам’ятний камінь для скверу заклали на майданчику між терміналом D і VIP терміналом» (онлайн-ЗМІ «Lb.ua» 2020); «Відповідно, з 23.00 до 8 ранку мені буде надано теплу українську гостинність у VIP залі» (газета «День» 2008).

В англійському медійному дискурсі *VIP* виконує функції:

1) підмета: «The government has said not more than 50 VIPs will attend» (thewire.in); «Why should VIP s get better treatment?» (rense.com); «It is getting close to 3:30 PM and both teams and the game officials and all other VIPs have arrived» (awate.com); «The King David has four different entrances, and seldom knows in advance which one a VIP will use to enter the hotel» (jpost.com);

2) присудка: «I am not a VIP, I am an LIP» (zeebiz.com); «The messengers were VIPs, and they reminded me that in Sierra Leone the government never loses a case» (cocorioko.net); «I guess you feel a VIP with your inquisitive kid questions» (awate.com);

3) означення: «You can’t claim VIP status and avoid COVID-19 tests, she sternly said» (thewire.in); «10:15 am We ensured that VIP culture does not overshadow our vaccination program and everyone is treated equally: PM Modi on India achieving 100-crore vaccination mark» (zeebiz.com); «Then again, other than the lack of promotion, as Des Kelly recently pointed out in the Daily Mail; «weekend VIP passes for the inaugural Indian Grand Prix in October will cost upwards of £2,600» (pitpass.com); «They don’t have the VIP pass» (foxnews.com); «A limited number of private suites are available that will include a VIP reception with the performers prior to the concert» (pitpass.com); «VIP tickets must be purchased online» (sovanow.com); «A VIP reception is set for that evening, with a commemorative dinner later that night» (sfbayca.com); «Patrons with VIP tickets will be granted early admission to the Grand Tasting Event» (tnledger.com);

4) додатка: 1) «For many years we remain the preferred property to host foreign VIPs and international delegations» (asbarez.com); «It isn’t about name-dropping or meeting VIPs» (annarbor.com); «Did you see a VIP?» (annarbor.com).

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про подібність синтаксичних функцій в українській та англійській мовах на прикладі лексеми *VIP*. Відмінність між українським й англійським лінгвопросторами полягає у

більш частотній функції означення та додатка для українського *VIP*, натомість англійське *VIP* переважно функціонує як означення. Спільним для двох мов є рідкісне функціонування у якості підмета і присудка.

4.4. Словотвірний потенціал VIP.

4.4.1. Словотворча спроможність лексичної одиниці залежить від її морфемної складності, похідності чи непохідності основи, довжини слова. Непохідні твірні, як правило, більш активно словотворчі, ніж похідні (Ґрещук 2007: 37).

Опція «Wordlist» на платформі SketchEngine має морфологічну розмітку і дозволяє виявити продуктивність певної морфеми, з'ясувати її частотність у письмових текстах. Акронім VIP в українській мові складається з однієї вільної лексичної морфеми (кореневої), що уможливлює пошук у корпусі ГРАК-17 без залучення мови CQL. На малюнку 3 представлений запит Wordlist у вкладці «Advanced» для *vip* має наступні компоненти: 1) find words; 2) containing *vip*; 3) exclude these words: *viper, vipers*. Пошук був обмежений виключенням лексеми *viper* 'гадюка' та її словоформи у множині *vipers*, що не відповідають семантичному критерію відбору (має бути інваріантна ознака 'важливість, приналежність до важливих людей').

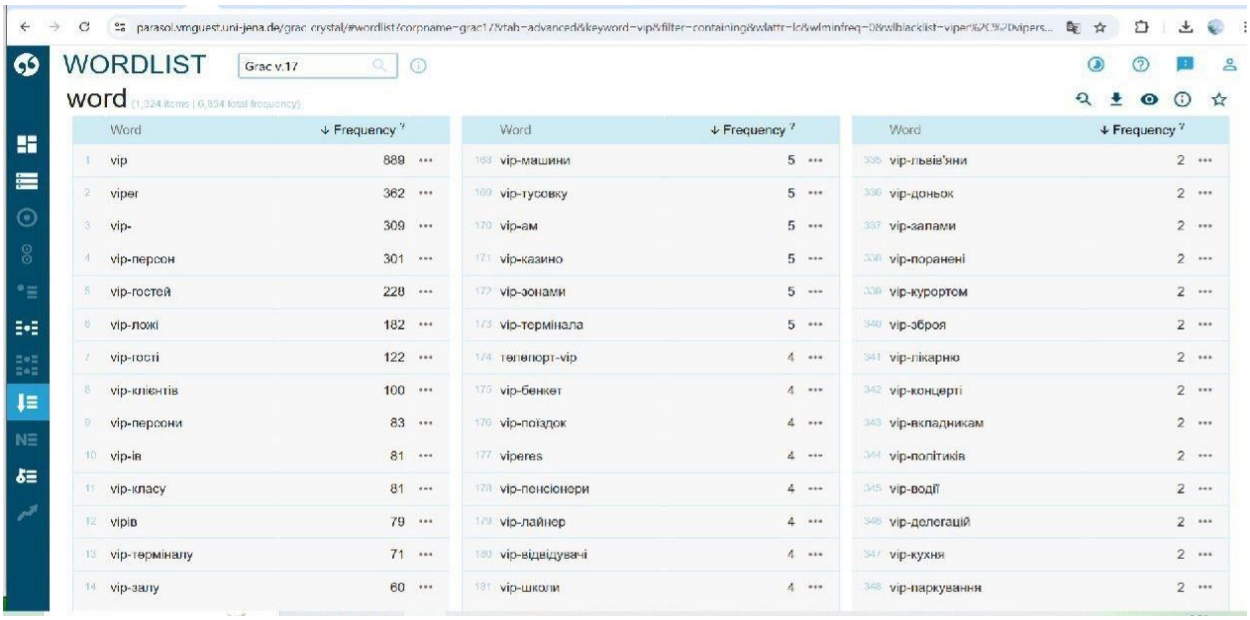

Малюнок 3. Словотвірний потенціал слова *VIP* в українській мові (за даними ГРАК-17)

Усього виявлено більше тисячі словоформ з компонентом *-VIP-*, з цієї кількості вилучені 30 покликань на відео сюжети та блоги, у яких збіг літер випадковий, вживання самого *VIP* та його словоформ, а також варіанти написання назви мопеда, що походить від гадюки (англ. *viper*). Значна кількість прикладів дає підґрунтя для висновку про високу продуктивність запозиченої кореневої морфеми в українській мові. За допомогою афіксації, суфіксів зокрема, створені прикметники з компонентом *VIP-: vipова, vipове, vip-люкс, VIP-івські* тощо. Наприклад, «Усі VIP-івські ложі буде розташовано на західному боці» (Інтернет газета «Високий замок» 2007).

Запозичення *VIP* активно вживається як компонент композитів: *VIP-обіди, VIP- меблі, VIP-фуршети, VIP-уболівальники, VIP-місця / VIP місця, VIP-клієнти, VIP-запрошення, VIP-особи, VIP-гості, VIP номери, VIP-резиденція, VIP-парковка, VIP-браконьєрство, VIP-польоти* тощо. Чисельною серед них є група найменувань людини: *vip-клієнти, vip-пара, vip-дама, vip-політик, vip-батьки, vip-водії, vip-одесити* тощо. Ця тематична група буде предметом подальшого дослідження семантики.

Простежується тенденція давати власні назви, використовуючи кореневу морфему як самостійну одиницю або компонент словосполучення для найменування: 1) команд («Друге місце зайняла команда "VIP", третє – "Борисфен"» (Газета «Світ» 2017 №116); «Грали у нас і "VIPТернопіль"» (Онлайн- ЗМІ «Новини Хмельницького "Є"»)); 2) телешоу («Про це розповів радник голови Офісу президента Михайло Подоляк у програмі "VIP з Наталією Мосейчук"» (Онлайн-ЗМІ «UNIAN.NET»)); 3) місць проживання («Ми раді презентувати нашим дорогим гостям і жителям ЖК Park Avenue VIP новий інноваційний майданчик – парк Наук» (журнал «НВ» 2017)); 4) готелів («Готельно-ресторанний комплекс VIP по праву входить до категорії одного з найбільш престижних на Закарпатті»); 5) клубів («В Івано-Франківську на вулиці Чорновола, 99 оселився чоловічий клуб «VIP» (Інтернет-газета «Хвіртка»)). Наведені приклади демонструють семантичний розвиток запозичення у процесі адаптації в українському середовищі.

В українській мові знайдене одне графічне скорочення з компонентом *VIP+*, що вживають 5 разів. Наприклад, "Кредобанк також отримав друге місце з депозитом «FAMILY&FRIENDS», кредитною картою «Кредитна карта Кредобра+», а також кредитом «Готівкою VIP+»" (Інтернет газета "Високий замок"); «– 30 % на PREMIUM – 40 % VIP VIP+ – 50 % на STANDART, BUSINESS, BUSINESS+ Кількість летальних випадків китайського коронавірусу перевищила 1000 Через зараження китайським коронавірусом у світі померли вже 1018 пацієнтів» (Онлайн-ЗМІ «Zaxid.net»).

Акронім *VIP* в українській мові виявлений у низці усталених словосполучень іменникового типу: *VIP зала, VIP абонемент, VIP персони, VIP кімната, VIP обслуговування, машини класу VIP, VIP сектор, VIP club, формат заходу Business VIP*. Наприклад, «Готель позиціонує себе як VIP готель із системою All Inclusive» (Онлайн-ЗМІ «UNIAN.NET» 2018);

4.4.2. Продуктивним є *VIP* в англійському медійному дискурсі. Наступний малюнок демонструє результати пошуку дериватів від *VIP* в англійському корпусі (див. мал. 4):

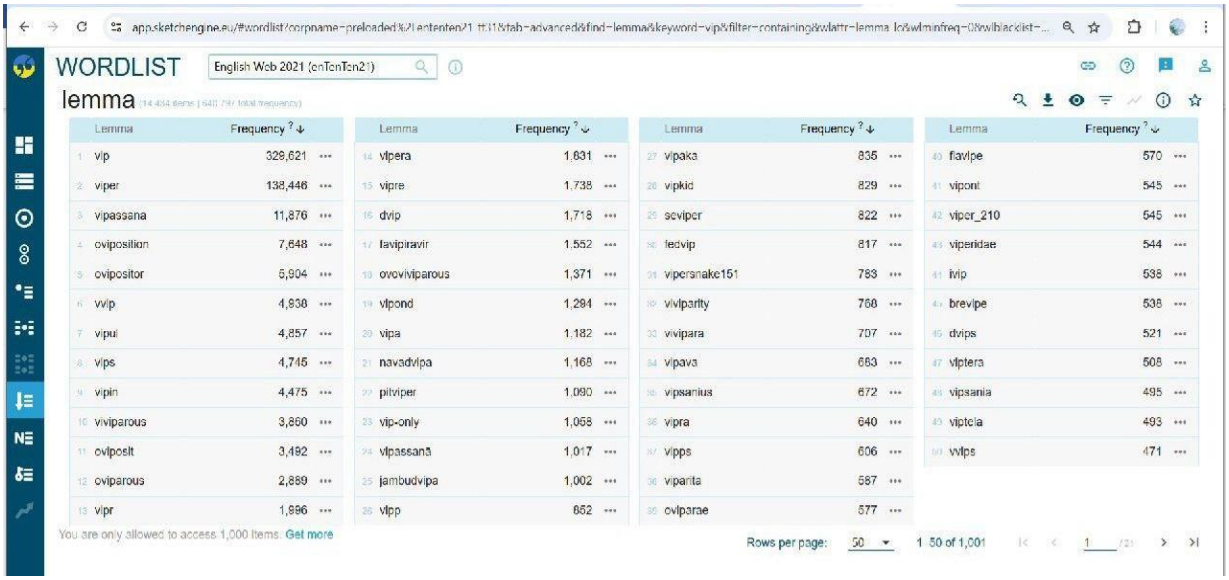

Малюнок 4. Словотвірний потенціал *VIP* в англійській мові (за даними корпусу enTenTen).

На малюнку 4 видно, що *vip* в англійській мові налічує значну кількість дериватів і композитів – більше 14 тисяч словоформ із загальною кількістю 172730 слововживань (від загальної цифри у 640797 прикладів відняли вживання самого *vip*, а також використання лексеми на позначення плазуна). Така частотність цілком очікувана, оскільки ініціальна абревіатура як різновид абревіатури є свіжим трендом, що тримається в англомовному писемному спілкуванні вже більше 35 років, до того ж то – прошарок власної лексики: лексема виникла в англійській мові приблизно сто років тому (див. п. 4.2) і продовжує набирати популярність у медійних текстах різного спрямування. *VIP* вживається у складі дериватів і композитів (особливо яскраво – для власних назв, як-от: *Viptela* (5) – програмно- конфігурована мережа, проєкт), а також як елемент іменникових словосполучень (*VIP Suite Package* (sfltimes.com), *Saturday's VIP conference attendees* (sfltimes.com); *VIP access*, *VIP After Party*, *VIP Parking options*, *VIP tickets*, *VIP travel documents*, *VIP section*, *VIP status*, *VIP tour*, *VIP cars* тощо). Наприклад, «Over 2000 VIP guests attended the festive debut» (dw.com); «Some even accused the museum that contains the Mona Lisa and Venus de Milo of elitism, because a special VIP pass was the only way to view the installation from a balcony» (dw.com); «But that VIP room turned out to be like a fridge» (jpost.com).

Афіксація на основі абревіатури *VIP* – не настільки продуктивний спосіб словотворення в англійській, на відміну від української мови. Там, де в українській буде утворений композит, в англійській – словосполучення. Наприклад, 1) англ. «VIP Seats were allotted for us» (e-pao.net) – укр. Для нас виділили *VIP-місця*; 2) англ. «VIP status includes an unspecified welcome gift (Ear plugs)?» – укр. *VIP-статус* включає невизначений вітальний подарунок (беруші).

4.4.3. Деякі англійські найменування з *VIP* ще не мають уніфікованих відповідників в українській мові (англ. *VIP-family* – укр. *VIP-сім'я* (4 слововживання), *VIP-родина* (1)), натомість інші учасники цієї лексико-семантичної групи відрізняються точністю при перекладі: *VIP-батьки* (7) та *VIP-*

діти (16). Наприклад, «It is really dramatic and glitz to witness wedding ceremonies in VIP families» (e-pao.net). При перекладі з англійської залучаємо прийом калькування, однак дотепер немає критерію вибору між *VIP-сім'я* і *VIP-родина*, у корпусі виявлено одиничні приклади вживання: укр. *Напередодні іменин Катерина Михайлівна показала сімейні фотографії та розповіла, які порядки у їхній VIP-родині*; *Тим не менш, вдома у VIP-сімейки часто звучать одні сварки та з'ясовування стосунків* (Онлайн-ЗМІ «Табло ID»). У другому прикладі простежується стилістична маркованість композита (у цьому реченні – пейорація значення, зневажливе ставлення).

4.4.4. При вивченні похідних лексем від *VIP* виявлена варіативність їх форми. По-перше, *VVIP* [lemma_lc=="vvip"] вживається майже 5 тисяч разів в англійській мові: «The price for a special or VVIP number plate is currently fixed» (pr9.net); «The senate president sat with close pals who also rocked same hat as his and had a good time at the VVip section» (legit.ng). Її словоформа у множині функціонує у 10,5 разів рідше: «Security of VVIPs is important as it is directly about law and order» (praja.in).

По-друге, ініціальна абревіатура англ. *VIPP* з його 852 вживаннями: «Sleek, stylish, and immersed in nature, the Vipp Shelter is a plug-and-play prefab cabin set on the edge of a forest lake in southern Sweden» (dwell.com); «Visa has continued its march into the European fintech arena with a new partnership with Norway-based Vipps» (altfi.com).

В українській мові варіативність виявляється в орфографії: укр. *vip-ів* (81), *vipів* (79), *vipов* (1), *vipарів* (1); *vipами* (9), *vip-ами* (9), *vip-ам* (5), *vip-и* (37). У деяких відмінках (родовому, орудному) через майже однакову кількість словоформ не ясно, якому варіанту написання надавати перевагу – з дефісом чи разом. У називному відмінку чисельнішим є варіант із дефісом. Враховуючи корпусні дані, рекомендовано написання композита через дефіс.

4. Висновки та перспективи дослідження. Мова активно розвивається і реагує на зміни в житті спільноти. Різні види скорочень поповнюють словниковий склад мов щороку. У результаті дослідження уточнено статус лексеми *VIP* в англійській та українській мовах. З'ясовано, що в англійській мові – це ініціальна абревіатура, а в українській – акронім, що спричинено різним підходом до його вимови (див. п. 4.1.). Використання абревіатур має більше позитивних сторін, ніж недоліків (див. п. 4.1.3). Спільним для обох мов поняттям на позначення скорочених слів є *абревіатура*, саме її варто долучати при перекладі англійською. Правильний вибір при перекладі *графічного скорочення* – англ. *graphic abbreviation* (див. п. 4.2). Уточненню типу абревіатури *VIP* сприяли дані етимологічних розвідок: для української мови *VIP* є активно вживаним запозиченням (див. мал. 2), і більш вживаним – для англійської як одиниця власної лексики (див. п. 4.2). *VIP* виконує ідентичні функції у реченні як в українській, так і в англійській мовах: меншою мірою – підмета і присудка, частіше – означення і додатка (див. п. 4.3).

Велика кількість похідних від кореневої лексеми *VIP* в англійській та українській мовах означає значний деривaційний потенціал (див. мал. 3, 4). Підтвердилася гіпотеза про кореляцію похідності основи, довжини з її

деривaційною спроможністю. Більше дериватів і композитів сформовано в англійській мові, оскільки абревіатура існує вже більше ста років, а в українській мові поширилася на початку 90-х. Зазвичай, більше слів виникає від питомої лексики, однак в українському лінгвопросторі словотвірний процес за участю *VIP* активно триває.

Цей акронім (для українськомовного середовища) стає частиною власних назв, підтверджує успішність, статусність осіб, яких характеризує. Вкрай рідко (1 приклад) абревіатура набуває негативної стилістичної маркованості (*VIP-сімейка*). Не характерним для українського медійного дискурсу відкрите використання *VIP* щодо офіційно заборонених послуг. Натомість англійським *VIP* у цьому контексті часто зловживають на іноземних сайтах за межами Європи.

Українському акроніму й англійському ініціалу *VIP* притаманна варіативність форми. Варіації у правописі зумовлені мовною компетенцією користувачів онлайн-джерел, журналістів. Дослідження дозволило виокремити як спільне, так і відмінне у статусі, походженні, функціонуванні, частотності живання і значному словотвірному потенціалу обраної лексеми. Результати пошуку в мовних корпусах на великому обсязі емпіричного матеріалу дозволили виявити правильний правопис деяких дериватів і композитів (див. п. 4.4).

У перспективі дослідження – семантична класифікація композитів із компонентом *VIP*, зіставне вивчення їх семантики на матеріалі кількох мов, окрема класифікація найменувань людини з компонентом *VIP* та простеження еволюції значень у різних контекстах, розробка моделі комплексного дослідження абревіатур, залучення більшої кількості мов для зіставлення.

Література

1. Вихованець, І.Р., Городенська, К.Г. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови. Київ: Унів. вид-во „Пульсари”, 2004. 400 с.
   [Vyhovanets, I.R. & Horodenska, K.H. (2004). Teoretychna Morfolohiia Ukrainskoi Movy: Akadem. Hramatyka Ukr. Movy [Theoretical Morphology of the Ukrainian Language: Academic Grammar of the Ukrainian Language]. Kyiv: Univ. vyd-vo „Pulsary”, 400 (in Ukr.).]
2. Головня, А., Щербина, А., Гастинщикова, Л. Абревіатури в сучасній англійській мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 36, Том 1. С. 132–139.
   [Holovnia A., Shcherbyna A., Hastynchykova L. (2021). Abreviatury v Suchasnii Anhliiskii Movi [Abbreviations in Modern English]. In : Aktyualni Pytannia Humanitarnykh Nauk [Current issues in the humanities]. Vyp. 36, Tom 1, 132–139 (in Ukr.).]
3. ГРАК-17. Глосарій. URL https://uacorpus.org/Kyiv/ua/glosarij-terminiv
   [GRAK-17. Hlosariy [GRAK-17. Glossary]. Available at : https://uacorpus.org/Kyiv/ua/glosarij-terminiv (in Ukr.).]
4. Графічні скорочення. Дискурс. URL https://dyskurs.net/hrafichni-skorochennia/
   [Hrafichni skorochennia [Graphic Abbreviations]. Dyskurs [Discourse]. Available at : https://dyskurs.net/hrafichni-skorochennia/ (in Ukr.).]
5. Ґрещук, В.В., Бачкур, Р.О., Джочка, І.Ф., Пославська, Н.М. Нариси з основоцентричної дериватології. За ред. В. Ґрещука. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2007. 348 с.
   [Hreshchuk, V.V., Bachkur, R.O., Dzhocka, I.F., Poslavska, N.M. (2007). Narysy z Osovotsentrychnoi Deryvatolohii [Essays on Basic-Centric Derivational Theory].V. Hreshchuka (Ed.). Ivano-Frankivsk: Misto NV, 348 (in Ukr.).]

6. Гримашевич Г. І. Морфемологія та дериватологія (курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти). Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. 156 с.
[Hrymashevych H. I. (2023). *Morfemologiya ta derivatologiya (kurs lektsiy dlya zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia osvity) [Morphemology and Derivatology (a Course of Lectures for Applicants for the First (Bachelor's) Level of Education)*]. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU imeni Ivana Franka, 156 (in Ukr.).]
7. Загнітко, А.П. Сучасна лінгвістика: погляди та оцінки: науково-аналітичне видання. Донецьк: ДонНУ, 2014. 464 с.
[Zahnitko, Anatoliy. (2014). Suchasna Linhvistyka: Pohliady ta Otsinky: Naukovo-Analitychne Vydannia [Modern Linguistics: Views and Evaluations: Scientific and Analytical Publication]. Donetsk: DonNU, 464 (in Ukr.).]
8. Митько, Н. А. Сучасна українська мова. Лексикологія. Матеріали для практичних занять : навчально-методичний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 64 с.
[Mytko, N.A. (2019). Suchasna Ukrainska Mova. Leksykolohiia. Materialy dlia Praktychnykh Zaniat: Navchalno-Metodychnyi Posibnyk [Modern Ukrainian Language. Lexicology. Materials for Practical Sessions]. Vinnytsia: DonNU imeni Vasylia Stusa, 64 (in Ukr.).]
9. Boichuk, M.I. (2021). Shortenings: clipping, acronyms and blending as productive ways of forming religious lexis in the English language. *Science and Education a New Dimension. Philology*, *IX*(73), Issue 248. Retrieved from https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Shortenings-clipping-acronyms-and-blending-as-productive-ways-of-forming-religious-lexis-in-the-English-language-M.-I.-Boichuk.pdf
10. Bolinger, D. L. (1948). On Defining the Morpheme. *WORD*, 4(1), 18–23. doi: https://doi.org/10.1080/00437956.1948.11659323
11. Crystal, David. (2004). *Making Sense of Grammar*. Longman, 400.
12. Crystal, David. (2018). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge University Press, 3nd edition, 582.
13. Embick, David. (2015). The Morpheme: A Theoretical Introduction. Berlin: De Gruyter Mouton. https://doi.org/10.1515/9781501502569
14. Gipson, Anthony Paul (APG). (2022). *Acronyms Galore: The ABCs: A History of Topics with Timely Information and Funny Stories.* Strategic Book Publishing & Rights Agency, 168.
15. Hauptman, Don. (1993). Acronymania: A Celebratory Roundup of Nomenclature Yielding Mischief : Abbreviations, Neologisms, Initialisms, Acronyms! Intrepid linguist library. Dell Pub., 271.
16. Hlukhovs'ka, N.A. Abbreviations and Shortenings in Modern English Language. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Філологічні науки*. 2017. Вип. 276. С. 60–64. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_fil.n_2017_276_11
[Hlukhovs'ka, N.A. (2017). Abbreviations and Shortenings in Modern English Language. *Naukovy Visnyk Natsionalnoho Universytetu Bioresturciv i Pryrodokorystuvannia Ukrainy. Filolohichni Nauky [The Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Philological Sciences]*. Vyp. 276, 60–64. Access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_fil.n_2017_276_11]
17. Kathleen, J. Edgar. (2004). Reverse Acronyms, Initialisms & Abbreviations Dictionary. A Companion Volume to Acronyms, Initialisms & Abbreviations Dictionary, with Terms Arranged Alphabetically by Meaning of Acronym, Initialism Or Abbreviation. Gale Group, 4870.
18. Lieber, Rochelle. (2021). *Introducing Morphology*. 3rd edition. Cambridge University Press. 294.
19. Lipka, Leonard. (1990). An Outline of English Lexicology: Lexical Structure, Word Semantics, and Word-formation. *Forschung & Studium Anglistik, 3.* 2nd ed. Niemeyer, 212. Retrieved from https://web.archive.org/web/20171111231326id_/https://core.ac.uk/download/pdf/12165963.pdf
20. Plag, Ingo (2018). Word-Formation in English. Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge University Press; 2nd edition, 258.

21. Professor, Baby. (2020). The Great Big Book of Acronyms. Acronyms Vocabulary. Reading & Vocabulary Skills. Language Arts 6th Grade. Children's ESL Books. Speedy Publishing LLC, 76.
22. Scarfone, Karen (2010). *System and Network Security Acronyms and Abbreviations*. DIANE Publishing, 27.
23. Soyer, Philippe. (2018). Acronyms, initialisms, and abbreviations. *Diagnostic and Interventional Imaging, 99*, 589–590. DOI: 10.1016/j.diii.2018.10.002.
24. The Cambridge Handbook of Morphology. (2016). Edited by Andrew Hippisley, Gregory Stump. Cambridge University Press. doi: https://doi.org/10.1017/9781139814720
25. Thompson, G. R. (2016). *Academic Writing Guide*. Harvard Style, 39.
26. Transitional Morphology. (2022). Edited by Elisa Mattiello. Cambridge University Press. 200.
27. Volkova, M., & Pelyak, V. (2023). Some Peculiarities of Modern English Abrreviation as Different Kinds of Speech Acts. *Anglistics and Americanistics*, 9–12. https://doi.org/https://doi.org/10.15421/382302

Словники

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (ВТССУМ). Київ: Ірпінь: ВТФ Перун, 2005. 1728 с. URL https://1531.slovaronline.com/
[Velykyi Tlumachnyi Slovnyk Suchasnoi Ukrainskoi Movy (VTSSUM). (2005). [The Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. Kyiv: Irpin: VTF Perun, 1728. Available at : https://1531.slovaronline.com/ (in Ukr.).]
2. Abbreviation. *Historical Thesaurus in OED*. Retrieved from https://www.oed.com/search/advanced/HistoricalThesaurus?textTermText0=abbreviation&textTermOpt0=WordPhrase
3. Cambridge Advanced Learner's Dictionary with CD-ROM (2013). Colin Mclntosh (Editor). 4th edition. 1856.
4. Harper, D. Definition and etymology of abbreviation. Etymonline - Online Etymology Dictionary. Retrieved from: https://www.etymonline.com/word/abbreviation
5. Mattia, Fioretta Benedetto. (2003). *Elsevier's Dictionary of Acronyms, Initialisms, Abbreviations and Symbols*. Elsevier. 742.
6. Online Etymology Dictionary https://www.etymonline.com/search?q=vip
7. Oxford English Dictionary (OED) https://www.oed.com/search

Список джерел ілюстративного матеріалу

1. EnTenTen: Corpus of the English Web. URL https://www.sketchengine.eu/ententen-english-corpus/
2. GRAC V.17. URL https://parasol.vmguest.unijena.de/grac_crystal/#dashboard?corpname=grac17

Список скорочень

англ. – англійською (the example in English)
ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови
ГРАК-17 – Генеральний регіонально анотований корпус української мови (General Regionally Annotated Corpus of Ukrainian, GRAC, version 17)
укр. – українською (the example in Ukrainian)
OED – Oxford English Dictionary
EnTenTen – English TenTen Corpus

THE ABBREVIATION *VIP* IN UKRAINIAN AND ENGLISH MEDIA DISCOURSE (CORPUS-BASED APPROACH)

Yaroslava Hryhoshkina

Department of Theory and Practice of Translation, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine.

Abstract

Background: The abbreviation remains a hallmark of the contemporary Ukrainian and English linguistic spaces. Along with the intensification of compressive lexeme formation, a relatively new phenomenon, the so-called combined forms, is steadily gaining popularity. The relevance of the work is due to linguistic and socio-cultural factors: graphic abbreviations have become an integral part of written communication and are widely used in scientific, advertising, political, sports, tourism discourses, as well as in the social media. They cover both formal and informal registers and quickly adapt to modern communication needs, demonstrating current trends in the language. The lexical meaning of abbreviations underlines certain semantic categories, objects, realities and phenomena, and even serves to characterise people and their behaviour. Currently, abbreviations, including *VIP*, are often used for this purpose in the media discourse. The use of linguistic corpora as sources of large-scale empirical material allows for a comprehensive analysis in a real language environment, and the comparative aspect of the study makes it possible to identify linguistic and cultural similarities / differences in perception and use by two linguistic ethnic groups.

Purpose: To achieve the research goal, the following tasks have been identified: 1) to reveal the essence of word-formation models (such as graphic abbreviation, acronym, abbreviation, initial) in order to establish whether *VIP* belongs to one of them; 2) to find out the types of *VIP* origin in English and Ukrainian based on the data from etymological dictionaries; 3) to compare the word-formation potential of VIP in two languages, common and uncommon models with the *-VIP-* component; 4) to determine the frequency of functioning of the selected lexical unit.

Results: The study specified the status of the *VIP* lexeme in English and Ukrainian, revealing that it is an initialism in English, and it is an acronym in Ukrainian. The discrepancy in status is due to different approaches to pronunciation in the languages under consideration. The use of abbreviations has more advantages than disadvantages. While translating into English, it recommended to use the term 'graphic abbreviation' instead of *graphic shortening* in case of the Ukrainian *графічне скорочення*. The analysis of etymology has shown that *VIP* is a widespread borrowing with high frequency of occurrence in Ukrainian, while in English it is a unit of its own layer of vocabulary which contributes to a much higher frequency of use in the language.

VIP performs similar functions in both languages, mostly acting as an attribute and an object. The significant derivational potential of the abbreviation indicates a difference in the processes of lexeme formation: coinage of new words has been more active in English due to the longer existence of *VIP* and made it a component of set phrases, although there can be two simultaneous forms of spelling (as a composite with a hyphen and as a separate phrase). *VIP* in the Ukrainian context is mainly found as a part of compound words more often than in English (where they turn into word combinations as equivalents), which is accounted for the language structure and productive word-building means. The abbreviation under study is mostly associated with the high status and influence of individuals in both linguistic spaces regardless of various discourses, although it can sometimes acquire a negative connotation, especially in the media discourse. The variation in spelling of the term is mostly due to differences in the linguistic competence of users. Both languages reveal variations of *VIP* like *V.I.P*, *VVIP* that will be in the focus of further research. In general, the results of the study highlight the differences and similarities in the status, functioning and derivational potential of *VIP* in both languages, which is confirmed by empirical material from language corpora GRAC-17 and EnTenTen21.

Discussion: The article provides theoretical information on the study of abbreviations, specifies status of *VIP* in Ukrainian and English, traces its origin, highlights the derivational potential in both languages, establishes the total frequency of occurrence, and it launches a comprehensive approach to the research on shortened forms like initials and acronyms. The results of the corpora-based queries

(in GRAC-17 and EnTenTen21) are described, the idea of a manifold approach to the study of abbreviations in Ukrainian and English is proposed and shown in the comparative aspect.

Keywords: abbreviation, acronym, initialism, graphic abbreviation, word-formation potential, lexeme, language corpus, GRAC-17, EnTenTen21, etymology, media discourse, translation.

Vitae

Yaroslava Hryhoshkina is Ph.D. in Philology, Senior Lecturer of the Department of Theory and Practice of Translation, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine. Her areas of research interests include linguistic typology, comparative semantics, phraseology, comparative grammar of English and Ukrainian, text interpretation, translation.

Correspondence: ya.hryhoshkina@donnu.edu.ua

Надійшла до редакції 20 жовтня 2024 року
Рекомендована до друку 01 листопада 2024 року